

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Стратегія розвитку соціально-економічних систем: регіональний аспект»

Рівень вищої освіти	другий (магістерський)
Освітньо-професійна програма	«Економіка»
Факультет	Економічний
Кафедра	Економіки та фінансів
Семестр	II
Кількість кредитів	4
Мова викладання	українська
Викладач	док. е. н. проф. Гончаров Ю. В. к. е. н., доцент Артюшок К. А.
Контактна інформація	goncharov_yv@ukr.net akostya@ukr.net

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ДИСЦИПЛІНУ

Анотація	Дисципліна "Стратегія розвитку соціально-економічних систем: регіональний аспект" спрямована на формування у студентів комплексного розуміння процесів та механізмів соціально-економічного розвитку на регіональному рівні. Вивчаються принципи, методи та інструменти стратегічного управління, що дозволяють ефективно планувати, реалізовувати та оцінювати розвиток регіональних соціально-економічних систем.
Мета та цілі	формування у здобувачів теоретичних знань та практичних навичок, необхідних для розробки й реалізації стратегій розвитку соціально-економічних систем на національному та регіональному рівнях з врахуванням ключових економічних, соціальних та екологічних факторів, що впливають на розвиток суспільства, зосереджуючи увагу на регіональних особливостях та інтеграцію національної політики у глобальні процеси.
Результати навчання	Результатом навчання за дисципліною є набуття студентами відповідно до освітньо-професійної програми таких компетентностей: здатність розробляти та управляти проектами; здатність застосовувати науковий, аналітичний, методичний інструментарій для обґрунтування стратегії розвитку економічних суб'єктів та пов'язаних з цим управлінських рішень; здатність визначати ключові тренди соціально-економічного та людського розвитку; здатність обґрунтовувати управлінські рішення щодо ефективного розвитку суб'єктів господарювання; здатність до розробки сценаріїв і стратегій розвитку соціально-економічних систем; здатність

	<p>оцінювати та систематизувати ретроспективний, поточний і перспективний стан соціально-економічних систем в регіональному вимірі; здатність швидко адаптувати соціально-економічну систему до мінливого середовища в умовах обмеженості ресурсів з дотриманням принципів сталого розвитку.</p> <p>Опанувавши дисципліну «Стратегія розвитку соціально-економічних систем: регіональний аспект» здобувачі повинні володіти такими програмними результатами навчання: розробляти, обґрунтовувати і приймати ефективні рішення з питань розвитку соціально-економічних систем та управління суб'єктами економічної діяльності; розробляти соціально-економічні проекти та систему комплексних дій щодо їх реалізації з урахуванням їх цілей, очікуваних соціально-економічних наслідків, ризиків, законодавчих, ресурсних та інших обмежень; приймати ефективні рішення за невизначених умов і вимог, що потребують застосування нових підходів, методів та інструментарію соціально-економічних досліджень; визначати та критично оцінювати стан та тенденції соціально-економічного розвитку, формувати та аналізувати моделі економічних систем та процесів; розробляти сценарії і стратегії розвитку соціально-економічних систем; визначати та оцінювати стан соціально-економічних систем на регіональному рівні; планувати та проектувати розвиток соціально-економічних систем в умовах мінливого середовища та обмеженості ресурсів з дотриманням принципів сталого розвитку.</p>
Soft skills	<p>Під час вивчення дисципліни студент отримує можливість формувати та розвивати soft skills – удосконалювати навички комунікації, здатність аналізувати та оцінювати, брати на себе відповідальність і працювати в критичних умовах, вміти влагоджувати конфлікти, презентувати себе і свою позицію, працювати в команді, раціонально планувати робочий час, здатність логічно і системно мислити, креативність, толерантність.</p>
Пререквізити	<p>Базові знання з дисциплін: «Регіональна економічна політика», «Соціально-економічна статистика», «Управління людськими ресурсами».</p>

СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ

Тема	План, короткі тези	Завдання	К-сть балів
Тема 1. Соціально-економічний устрій суспільства. Економічна система суспільства.	<p>Сутність національної економіки та економічної системи, їх основних елементів та зв'язків між ними. Різні типи економічних систем (традиційна, командна, ринкова, змішана), їх характеристики та переваги. Процес переходу економіки до ринкових відносин, зокрема змін у структурі економіки, ролі держави та приватного сектору. Дослідження економічних процесів у межах регіонів, їх взаємодії з національною економікою та впливу на розвиток суспільства.</p>	<p>Опорний конспект, Вивчення основних визначень і термінів. Перевірка індивідуального завдання.</p>	5
Тема 2. Прогнозування та	<p>Підходи до прогнозування та програмування економічного й соціального розвитку регіональних соціально-економічних систем. Сутність</p>	<p>Вивчення лекційного матеріалу,</p>	5

програмування економічного та соціального розвитку.	макроекономічного прогнозування та його ключова роль у формуванні стратегій розвитку. Принципи, функції та етапи макроекономічного прогнозування. Основні аспекти державного регулювання у сфері прогнозування та державної участі у розробці та реалізації програм національного та регіонального соціально-економічного розвитку.	виконання індивідуального завдання	
Тема 3. Стратегія соціально-економічного розвитку країни та регіону.	Основні підходи до формування стратегії розвитку соціально-економічних систем на національному та регіональному рівнях. Сутність національної та регіональної соціально-економічної стратегії, їх роль у забезпеченні збалансованого розвитку. Методи соціально-економічного прогнозування, макроекономічного планування, а також державного програмно-цільового планування як основні інструменти реалізації стратегії. Сучасні підходи до прогнозування та планування розвитку на різних рівнях управління.	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, тести	5
Тема 4. Фінансова стратегія держави.	Загальні принципи та напрями фінансової стратегії держави з урахуванням специфіки окремих регіонів. Державний бюджет як інструмент регулювання економіки у регіональному контексті. Механізми податкової політики та їх вплив на розвиток економіки регіонів. Способи покриття дефіциту бюджету та їх вплив на соціально-економічні процеси. Інструменти грошово-кредитної та валютної політики для підтримки економічної стабільності на національному та регіональному рівні.	Конспектування тематичного матеріалу, підготовка до практичного заняття, усне опитування	4
Тема 5. Структурна та інвестиційна стратегія держави.	Суть і механізм структурної стратегії держави на різних рівнях управління з метою забезпечення стійкого розвитку та збалансованого зростання регіонів. Міжгалузеві баланси виробництва і розподілу продукції їх роль у регулюванні економіки. Механізми підтримки інвестицій з акцентом на регіональні особливості. Показники економічної ефективності інвестицій та їх вплив на економічний розвиток регіонів.	Складання презентації за темою, підготовка до практичного заняття, тести	5
Тема 6. Науково-технічна та інноваційна стратегія.	Основні підходи до формування та реалізації науково-технічної й інноваційної стратегії на регіональному та державному рівнях. Механізми державного регулювання інноваційної діяльності, зокрема розробка державної науково-технічної та інноваційної стратегії, форми регулювання науково-технічної діяльності на регіональному рівні. Державне втручання у інноваційні процеси для стимулювання розвитку технологій і конкурентоспроможності регіональних економік.	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття	4
Тема 7. Стратегічне	Підприємництво як об'єкт регулювання, його специфіка та фактори, що впливають на його	Вивчення лекційного	5

регулювання розвитку підприємництва.	розвиток. Роль держави у формуванні сприятливого підприємницького середовища, зокрема на рівні регіонів. Механізми державного регулювання розвитку підприємництва. Фінансова база державної підтримки підприємництва.	матеріалу, виконання індивідуального завдання (1 на вибір) підготовка до практичного заняття	
Тема 8. Зовнішньоекономічна стратегія держави.	Основи зовнішньоекономічної діяльності. Механізми регулювання торговельної діяльності. Інструменти державного та регіонального управління іноземним інвестуванням. Роль держави і регіональних органів влади у залученні іноземних кредитів.	Презентація основних положень за темою, перевірка індивідуального завдання.	4
Тема 9. Стратегія регулювання цін та інфляції.	Причини і доцільність впливу держави на ціни для підтримання економічної стабільності. Основні методи регулювання (встановлення цінових обмежень, субсидії, податкова політика). Підходи до контролю рівня інфляції (монетарна політика, скорочення бюджетних витрат, зменшення дефіциту бюджету).	Усне опитування, перевірка індивідуального завдання.	5
Тема 10. Регіональна економічна стратегія.	Основні принципи та завдання регіональних стратегій, їх роль у загальній стратегії державного управління економікою. Інструменти та механізми, які використовуються для впровадження стратегій на рівні регіонів, а також державна підтримка. Основні компоненти та етапи розробки стратегій розвитку, спрямованих на покращення соціально-економічних показників регіонів. Функції та значення місцевих бюджетів у забезпеченні фінансових ресурсів для реалізації регіональних стратегій.	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття.	5
Тема 11. Стратегія розвитку суспільного сектору економіки.	Державне втручання та формування правил, що забезпечують стабільний розвиток суспільного сектору. Процес планування та контролю за фінансовими ресурсами, що використовуються державними органами. Державні закупівлі як засіб задоволення державних та регіональних потреб. Механізм державних закупівель у ефективному розподілі ресурсів.	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття.	4
Тема 12. Соціальна стратегія держави.	Сутність та мета соціальної стратегії, її ключові завдання та показники на регіональному рівні. Регулювання реальних доходів населення та споживання матеріальних благ і послуг, а також державної політики щодо оплати праці. Окремий акцент зроблено на регулюванні національного та регіонального ринку праці, зайнятості населення і соціально-економічних наслідках цих процесів для державної політики.	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття	5

Тема 13. Екологічна стратегія держави.	Необхідність охорони довкілля як основи сталого розвитку та забезпечення якості життя. Принципи та об'єкти охорони навколишнього середовища. Державне та регіональне екологічне регулювання. Державне управління у сфері охорони навколишнього середовища. Економічний механізм природоохоронної діяльності.	Експрес опитування, перевірка виконаних завдань на практичне заняття, тести.	4
---	--	--	---

ЛІТЕРАТУРА ТА НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ

Основна

1. Воронкова В. Г. Соціально-економічне прогнозування: навч. посіб. / В. Г. Воронкова. - К.: Професіонал, 2004. - 284 с.
2. Гейко Л. М. Національна економіка: навч. посіб. / Л. М. Гейко, Н. В. Сментина. О.: ротاپринт, 2012. – 315 с.
3. Грабовецький Б. Є. Планування та економічне прогнозування: навч. посіб./ Б. Є. Грабовецький. – Вінниця: ВНТУ, 2013. – 66 с.
4. Гудзь О.Є., Стецюк П.А. Фінансова політика підприємства: навч. посіб. Львів: ЛігаПрес, 2017. 120 с.
5. Гук О., Мельник А. Фактори впливу на інноваційну діяльність підприємств. Бізнес, інновацій, менеджмент: проблеми та перспективи. 2020. Режим доступу: <http://confmanagement.kpi.ua/proc/article/view/201200>.
6. Економічна теорія: Підручник / За ред. В.М. Тарасевича. – К., 2006.
7. Енциклопедія державного управління : у 8 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України ; наук.-ред. кол. : Ю. В. Ковбасюк (голова) та ін. - К. : НАДУ, 2011. - Т. 6 : Державна служба / наук.-ред. кол. : С. М. Сербогін (співголова), В. М. Сороко (співголова) та ін. - 2011. - 524 с.
8. Жигінас В.В. Структурна перебудова трансформаційної економіки в контексті сучасних тенденцій екологізації : автореф. дис. Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ, 2008. 20 с.
9. Жук М. В. Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка / М. В. Жук, В. П. Круль. – Київ : Кондор, 2014.
10. Зверяков М. І., Кухарська Н. О., Клевцевич Н. А., Шараг О. С. Стратегування регіонального розвитку: теорія, методологія, концепція: монографія / Одеський національний економічний університет МОН України — Одеса : Атлант ВОІ СОІУ, 2019. — 241 с. : іл., табл.
11. Макарова О.В. Соціальна політика в Україні: Монографія / О.В. Макарова; Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України. — К., 2015. — 244 с.
12. Мінченко М. В. Планування та прогнозування соціально-економічного розвитку регіонів: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / М. В. Мінченко [и др.]. - Суми: ТОВ "ВДТ "Університетська книга", 2004. - 442 с.
13. Назарова Г. В., Гончарова С. Ю. Розвиток соціальної сфери в сучасній економіці: теоретико-практичні аспекти. Соціально-трудові відносини: проблеми науки та практики: монографія / ред. Т. А. Костишиної. Полтава, 2020. С. 143–160.
14. Ольшанська О.В. Регіональна економіка: Тексти лекцій / О. В. Ольшанська, М. І. Фащевський, І. В. Білоконь та ін.; За заг. ред. М. І. Фащевського, О. В. Ольшанської. – К.: КНЕУ, 2009.
15. Основи економічної теорії: політекономічний аспект. Підручник / За ред. Г.Н. Климка, В.П. Нестеренка. К., 1994. Розділ 3; 4; 10. – К., 1997. – Розділ 4; 5; 7.
16. Пашута М. Т. Прогнозування та програмування економічного і соціального розвитку: навч. посіб. / М. Т. Пашута. - К.: ЦУЛ, 2005. - 298 с.
17. Регіональна економіка : навч. посібник / [І. В.Тараненко, С. С. Яременко, О. Г. Литвиненко та ін.]; за ред. І. В. Тараненко. – К. : Кондор-Видавництво, 2013. – 305 с.
18. Романюк С. А. Теорія та практика стратегічного управління : монографія / С. А. Романюк. – Київ : НАДУ, 2019. – 232 с.

19. Сментіна Н. В. Стратегічне планування соціально-економічного розвитку на мезорівні: теорія, методологія, практика: монографія / Н. В. Сментіна; Одес. нац. екон. ун-т. - Одеса : Атлант, 2015. - 364 с.

20. Яцура В. В. Соціально-економічне прогнозування: навч. посіб. / В. В. Яцура, О. С. Сенишин, М. О. Горинь; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. - Л.: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2010. - 410 с.

Допоміжна

21. Акіліна О. В. та ін. Соціально-економічний розвиток міст в умовах децентралізації : колективна монографія. Ун-т ім. Б. Грінченка, Київ. 2021. <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/36136>

22. Алексєєва Н., Табакова Т. Фінансова політика України в умовах інтеграційних процесів: доміанти, ризики та виклики сучасності. Вчені записки. Функціональна економіка. №17. 2016. С. 83-90. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/197264492.pdf>.

23. Артюшок К. А. Теоретичні аспекти взаємодії чинників економічної безпеки та збалансованого розвитку регіону / К. А. Артюшок // Збалансоване природокористування: Науково-практичний журнал. – 2015. – № 4. – С. 44-48.

24. Болдуєва О.В. Оцінювання економічної ефективності зовнішньої діяльності суб'єктів господарювання / О.В. Болдуєва // Держава та регіони. – 2012. – № 4. – С. 190–195.

25. Бондар О.І., Барановська В.Є., Березіна С.В. Сучасний стан та перспективи розвитку української системи технічного регулювання в галузі охорони навколишнього природного середовища, екологічної безпеки та раціонального використання природних ресурсів. Екологічні науки. 2012. № 2.

26. Гончаров Ю., Ткачук М., Коваль Л. Формування процесного підходу до управління підприємством на основі бізнес-процесів. Розвиток міста, 2024. № 2 (02). С. 27–37. <https://doi.org/10.32782/city-development.2024.2-4>

27. Гончаров Ю.В., Подік І.І. Роль податків у забезпеченні економічної безпеки України: історичний аспект // Гончаров Ю.В., Подік І.І. //Актуальні проблеми економіки №12 (138) 2012, с. 30-44 (Scopus).

28. Гончаров Ю.В., Подік І.І. Податкова складова економічної безпеки України // Гончаров Ю.В., Подік І.І.//: Київ. Інтерсервіс, 2017, 210с.ISBN 978-617-696-586-2

29. Горник, В., Харченко, О. (2023). Сталий розвиток системи державного управління: регіональний аспект. Редколегії, 125.

30. Грабовецький Б. Є. Економічне прогнозування та планування: навч. посіб. / Б. Є. Грабовецький. - К.: ЦУЛ, 2003. - 188 с.

31. Гриценко А. А. Соціально-економічний розвиток в умовах глобальної нестабільності. Сучасна соціально-економічна динаміка: реалії та перспективи для України: Матеріали XIII Плену, 2021, 7. С-91

32. Гукалюк А. Ф. Інвестиційна привабливість як чинник підвищення конкурентоспроможності території / А. Ф. Гукалюк, І. М. Іванович // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 6 (108). – С. 167–173.

33. Демчишак Н. Б. Пріоритети стимулювання інвестиційної діяльності в умовах обмеженості фінансових ресурсів / Н. Б. Демчишак // Вісник Університету 211 банківської справи Національного банку України (м. Київ) : (зб. наук. пр.). – 2013. – № 1 (16). – С. 129–135.

34. Дука А. П. Теорія та практика інвестиційної діяльності. Інвестування : навч.

35. Дурицька Г.В. Формування стратегії ефективного розвитку зовнішньоекономічної діяльності підприємств / Г.В. Дурицька // Регіональна економіка. – 2013. – № 4. – С. 250–254.

36. Еколого-економічні потреби як прояв виробничих відносин // Актуальні проблеми та перспективи розвитку регіонів: матеріали II міжнар. наук.-практ. конф. (Рівне, 23 червня 2023 року) / МEGУ ім. акад. С. Дем'янчука. Рівне: РВЦ МEGУ ім. акад. С. Дем'янчука, 2023. – С. 32-34.

37. Економічна теорія /Під редакцією Предборського В.А. – К.: Кондор, 2003.— 492 с.
38. Зверяков М. І., Кухарська Н. О., Клевцевич Н. А., Шараг О. С. Стратегування регіонального розвитку: теорія, методологія, концепція: монографія / Одеський національний економічний університет МОН України. Одеса : Атлант ВОІ СОІУ, 2019. 241 с.
39. Микитюк П.П. Інноваційний менеджмент: Навчальний посібник. Тернопіль: Економічна думка, 2006. 295 с.
40. Мурована Т.О., Антонюк Я.Ю. Управління бізнес-процесами в контексті стратегічного розвитку підприємств. Економіка та держава. 2020. № 3. С. 100–103. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6806.2020.3.100>
41. Павленко В. Л. Державна служба в Україні: підручник / В. Л. Павленко, В. В. Павленко; за заг. ред. д-ра юрид. наук, доц., Засл. юриста України А. М. Подоляки. Хмельницький: ХМЦНП, 2013. - 356 с.
42. Панченко І. А. Фінансування наукової діяльності як необхідна умова інноваційного розвитку держави. Всеукраїнський науково-виробничий журнал: Сталий розвиток економіки. 2011. № 7. С. 45-50.
43. Петленко Ю. В. Битюк А. С. Фінансова політика держави: теоретичний та методологічний аспекти. Вісник Одеського національного університету. Серія: Економіка. 2017. Т. 22, Вип. 3. С. 145-151. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vonu_econ_2017_22_3_31.
44. Планування соціально-економічного розвитку міста: монографія / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Каф. регіон. упр. та місц. самоврядування та упр. містом; [авт.-упоряд.: О. В. Берданова та ін.; за ред.: В. М. Вакуленка, М. К. Орлатого]. - К.: НАДУ: Фенікс, 2011. - 159 с.
45. Потапенко В. Г. Соціальна стабільність як глобальна мета інноваційного розвитку екологізації економіки. Механізм регулювання економіки. 2011. № 1.
46. Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України : Закон України від 23 берез. 2000 р. № 1602- III // ВВР України. – 2000. – № 25. – Ст. 195.
47. Саєнко М. Г. Стратегія підприємства: Підручник. URL: http://galsite.at.ua/file/tn/saenko_strateg_pidpr.pdf
48. Сталий розвиток – XXI століття. Дискусії 2023: матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції. Sustainable Development - XXI Century. Discussions 2023: Materials of the VIII International Scientific-Practical Conference.2024. 10.13140/RG.2.2.33528.25602.
49. Стратегії сталого розвитку України до 2030 року» (проект) URL: <https://ips.ligazakon.net/document/JH6YF00A> (дата звернення: 02.12.2022).
50. Стратегічний потенціал економічної системи: інноваційні та інституціональні механізми його активізації : монографія. Мікловда В. П., Шандор Ф. Ф., Кубіній Н. Ю., Мошак С. М., Шеверя М. Ю., Кубіній В. В. Ужгород, 2014. 420 с
51. Зовнішньоекономічна стратегія держави: проблема визначення / А. Л. Герасименко // Держава і право. Юридичні і політичні науки. - 2013. - Вип. 59. - С. 535-539.
52. Пасічна О. Ю. Структурний підхід до формування зовнішньоекономічної стратегії держави в умовах глобалізації // Актуальні проблеми економіки: Наук.-економ.журнал. – 2009. – № 3. – С. 17. 2.
53. Єрмошенко М. М. Національні економічні інтереси: Реалізація і захист // Актуальні проблеми економіки. – 2001. – № 1-2. – С. 20.
- 54.

14. Інформаційні ресурси

<https://ips.ligazakon.net/document/RO190262>
<https://www.rv.gov.ua/>
<https://bank.gov.ua/>
<https://www.worldbank.org/uk/country/ukraine>
<https://mof.gov.ua/uk/svitovij-bank>

<https://www.msp.gov.ua/>
<http://www.nbu.gov.ua/>
www.minfin.gov.ua
<http://www.me.gov.ua>
<https://www.kmu.gov.ua/npas/49947113>
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19#Text>

ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Загальна політика	Здобувач освіти зобов'язаний відвідувати всі заняття згідно розкладу, не спізнюватися. Дотримуватися етики поведінки. Працювати з навчальною літературою, з літературою на електронних носіях і в Інтернеті. При пропуску лекційних занять проводиться усна співбесіда за темою. Відпрацьовувати практичні заняття. Виконати індивідуальне завдання.
Політика щодо дедлайнів та перекладання	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку.
Політика щодо академічної доброчесності	Під час виконання завдань вимагається дотримання правил академічної доброчесності. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування.

ОЦІНЮВАННЯ

Нарахування балів

Види оцінювання	Бали
Змістовий модуль 1 (Теми 1-3)	15
Змістовий модуль 2 (Теми 4-13)	45
Підсумковий контроль – іспит	40

Розподіл балів для оцінювання успішності студентів

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	
60-63	E	задовільно
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни